

TRUYỆN HỌC SINH « ĐỜI MỚI »

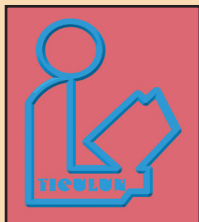

TAY ĐU QUỐC TẾ

PHẠM CAO CÙNG

TAY ĐU QUỐC TẾ

PHẠM CAO CÙNG

Chiếc xe «cắm nhôm» và ba chiếc xe ngựa chở đồ lè của gánh xiếc Lạc Long đã đỗ ở bãi chợ Hàng Da từ mấy hôm nay rồi. Những bọn trẻ nhỏ, thường sống ở nơi đầu đường, xó chợ, trước còn luôn luôn xúm quanh bên những chiếc xe ấy để tò mò xem xét, sau thấy lâu quá mà gánh xiếc vẫn không hề dựng rạp gì hết, thấy đều chán nản mà bỏ đi. Thỉnh thoảng, sục nhỏ đến, chúng mới lại kháo nhau, bàn tán.

Một đứa làm ra mặt thành thạo, bảo :

- Tao biết rồi cơ, gánh xiếc chưa căng rạp là vì vải «tăng» chưa tìm được người vá.

Nó nói như vậy, vì thường để ý thấy phần nhiều gánh xiếc nào từ tỉnh xa đến, việc đầu tiên cũng là việc khâu vá lại những chỗ thủng rách trên vải rạp. Thực thế, chiếc «tăng» rộng lớn kia, mỗi lần dựng lên phải chịu mưa gió, thấy đều thủng rách, hoặc ít hoặc nhiều. Bởi vậy cho nên mỗi lần hạ rạp, là lại một lần phải sửa chữa lại.

Một thằng bé khác bĩu môi, bảo :

- Thôi đi bố, bố đừng làm ra mặt thạo nữa. Những mụ vá thuê thì Hà-nội gọi là «vô thiên lũng», gọi một tiếng thì đến đông gặt đi không hết, chẳng nói là một chiếc tăng chứ ngay đến 10 chiếc cũng thừa người vá,

nội một ngày là xong cả.

Một đứa gặt đầu, tiếp :

- Thằng cu Chắc nói có lý. Tao thì đoán rằng chủ gánh xiếc chưa đến, nên tất cả bọn người làm đều phải chờ cả.

Thằng thứ nhất cãi ngay :

- Nói thế mà cũng học đòi là biết !... Chính tao đã hỏi thằng bồi ngựa lúc nãy, nó bảo rằng chủ nó hiện đương ở cả trong chiếc xe cam nhông kia với vợ con, nhưng gánh xiếc chưa diễn chỉ là vì... chưa muốn diễn !

Tất cả bọn nghe đến đấy, cùng nhau cả lên;

- Nói với mày thế thì thà vạch đầu gối ra mà nói chuyện còn hơn. Lần sau không biết thì đứng yên mà nghe nhé, đừng có nói chõ vào !

Thế là bọn trẻ cãi nhau «ôm tởi», rút cục, cái tính tò mò của chúng không hề được thỏa mãn chút nào.

Mà cả những người trong mấy phố quanh đấy cũng đều hết sức ngạc nhiên, vì theo lệ thường, mỗi khi có gánh xiếc nào ghé qua, thì chỉ hôm trước hôm sau, là người ta căng vải, dán yết thị khắp nơi để diễn trò, vì mỗi một ngày gánh xiếc phải phí tổn không ít, nào tiền

kẻ ăn người làm, tiền thức ăn cho giống thú, tiền thuê đất, thuê đèn... Nhưng lần này thì chiếc xe ô tô rộng lớn và nặng nề đỗ ở trên bãi đã gần tuần lễ rồi, mà không thấy có ai sửa soạn quảng cáo gì hết. Những đồ đạc làm xiếc vẫn thấy vất bỏ bừa bãi ở trên, hoặc bên cạnh những chiếc xe ngựa. Góc bãi, mấy tấm phen nửa dựng lên một cách sơ sài, không đủ che kín cho ba con ngựa gầy yếu và mấy con chó nhỏ...

Trong chiếc xe hơi, người ta chỉ thấy có một người đàn bà và hai đứa trẻ, một trai, một gái. Hàng ngày, người đàn bà đi chợ, thổi cơm ăn. Hễ ai có hỏi gánh xiếc bao giờ mới diễn thì người ấy chỉ buồn rầu trả lời :

- Sẽ diễn nay mai, hiện thời, ông chủ gánh còn mệt...

Nhưng người chủ gánh ấy già trẻ thế nào, không ai được biết cả. Ai nấy đều đoán chắc vì ốm, nên người ấy nằm liệt trong xe, chứ không ra đến ngoài làm gì...

Như chúng ta đã biết, gánh xiếc còn có một người bồi ngựa, kiêm cả việc quét dọn, gánh nước nữa. Tính hẳn rất ít nói, nhưng hay làm, có lẽ thường nhật đã giúp cho chủ gánh được nhiều việc, nhưng nay vì gánh nghỉ nên không có việc làm, hẳn nhiều khi ngồi thờ trên cang xe ngựa, lơ đãng nhìn chung quanh như người mất trí.

Bỗng hấn giật mình, toan ngoảnh lại thì đã bị hai bàn tay nhỏ bé bịt chặt lấy mắt :

- Đố anh biết ai nào ?

Hấn nhận thừa được tiếng nói của ai rồi, nhưng vì tính yêu trẻ, nên vờ bảo :

- Chịu thôi, bỏ ra cho tôi trông nào !

- Không bỏ, anh phải đoán được ra ai đã !

Hấn vẫn vờ ngu dại :

- Dích thị là anh Ích, có phải không nào ?

- Ê... ê ! Anh Bốn nhầm rồi ! Liễu đây cơ mà !...

Vừa nói, Liễu vừa cười khanh khách, thích trí, bỏ tay ra... Liễu là một con bé con xinh xắn, vào khoảng 12 tuổi, tuy người nhỏ nhắn, nhưng dáng điệu cứng chắc và nhanh nhẹn.

Bốn cầm hai tay Liễu, kéo đến gần mình, rồi hỏi :

- Thế nào, bác bớt chưa hờ chị ?

Liễu không cười nữa, có lẽ vì nhớ đến người cha thân yêu đang ôm nặng, rồi lắc đầu, trả lời :

8 | Phạm Cao Cung

- Tôi cũng không biết nữa, anh Bốn ạ. Nhưng hình như ba tôi vẫn còn đau lắm, nên chốc chốc lại thấy rên...

Bốn thở dài, liếc nhìn phía góc bãi, dưới một tấm tiếp nhỏ, dựng chên vênh trên bốn chiếc cọc tre, một người đàn bà tuổi vào khoảng 35, búi tóc, đương lúi húi thổi bếp lửa... Liễu cũng nhìn theo Bốn, rồi bỗng hỏi :

- À, mà anh Bốn cũng ốm đấy à ? Tại sao tôi thấy anh ăn ít cơm thế ?

Bốn gượng cười, lắc đầu :

- Không, tôi có làm sao đâu.

- Nhưng tại sao anh ăn ít cơm ? Mọi khi anh vẫn ăn khỏe nhất nhà cơ mà ?

Vốn tính ít nói, Bốn chỉ cười, lắc đầu :

- Tôi ăn ít vì... tôi không thích ăn. Có sao đâu... Nhưng chị hãy chạy vào buồng xem, tôi nghe hình như bác đương gọi chị.

Liễu chạy về phía chiếc xe cãm-nhông. Bốn nhìn theo, thở dài. Bốn bịa ra như thế để cho Liễu chạy đi đó thôi, chứ có ai gọi Liễu đâu... Bốn muốn cho Liễu đi khỏi, chỉ vì Bốn thấy Liễu còn nhỏ dại quá, chưa biết gì, đâu có hiểu được rằng cảnh nhà đương trong lúc

nguy biến, bao nhiêu công trình gây dựng của ba Liễu nên gánh xiếc, rất có thể chỉ trong vài ba ngày nữa hóa tiêu tan...

Bốn thấy buồn quá, mắt rung rung muốn khóc. Thì ra những người chất phát như Bốn, mỗi khi xúc cảm, không biết nói năng nhiều lời, chỉ âm thầm đau đớn một mình.

Liễu là con thứ hai, tuy mới mười hai tuổi mà đã biết nhiều trò nhào, lộn rất tài tình. Anh Liễu, nhớn hơn Liễu 2 tuổi, tên là Ích, tuy người trông gầy nhưng rất cứng, đã đủ sức diễn trò để thang lên vai cho Liễu leo lên...

Lúc này, Ích còn đang đi tìm mua mấy thứ thuốc mà độc-tờ cho đơn, song vì khan hiếm, nhiều hiệu đều hết cả, không có bán. Sợ tốn tiền xe, Ích đi từ đầu tỉnh đến cuối tỉnh, nghe thấy nói phố nào có hiệu thuốc cũng lần đến. Vì không biết lối, Ích phải vừa đi vừa hỏi thăm đường, mãi đến xế chiều mới trở về, tuy vậy vẫn còn may, vì mấy thứ thuốc đều mua được đủ cả.

Ích thấy mẹ và em, cả anh Bốn nữa, đều đợi cơm mình, thì nói :

- Chết chữa, sao mẹ và anh không xơi cơm đi, chờ làm gì cho ngượng hết cả.

Ích cũng như Liễu, đều quen gọi Bốn bằng anh, mặc dầu kẻ theo họ thì Bốn là con nhà chú. Bốn theo gánh xiếc đã lâu ngày, tuy không tập được nghề gì đặc biệt, song đóng vai ngớ ngẩn, hề giễu thì cũng thường được khán giả hoan nghênh...

Mọi người cùng ngồi quây quần ăn cơm, và đều không nói chuyện gì nữa, vì trên một chiếc ghế vải, ba Liễu và Ích đương thiu thiu chợp ngủ. Những giấc ngủ ngắn như vậy thường rất ít, vì thỉnh thoảng bị đau rức, ba Ích lại rên lên và tỉnh hẳn.

Bữa cơm vì thế mà không có gì là ngon lành cả. Ai cũng chỉ ăn cho qua bữa mà thôi. Cơm xong, mẹ Ích ra phía sau xe cặm-nhông rửa bát, có Liễu đỡ một tay. Bốn thì đi lấy cả cho ngựa ăn, còn Ích thì có bốn phận trông nom cơm nước cho mấy con chó. Việc này Ích tự mình xin đảm nhận, vì Ích vốn yêu loài vật. Mấy con chó lại được dạy bảo, rất khôn ngoan, mỗi con biết làm mấy trò rất ngộ.

Lúc ấy, Ích đương lom-khom cúi trộn cơm cho con Ki-Ki thì bỗng có tiếng người đứng bên cạnh nói :

- Mấy con chó quý quá nhỉ. Nhưng tại sao mà gầy thế?

Ích ngẩng lên nhìn, thấy đó là một thiếu niên tuổi trạc 25, 26, người cao, nhưng hơi gầy, ăn vận xuềnh xoàng nhưng rất chỉnh.

Ích hơi khó chịu, vì thấy người chê con chó của mình, nên không nói gì... Người kia đứng yên một lát, rồi bỗng lại bảo Ích rằng :

- Giống chó Thụy-Điền này, em không nên cho ăn nhiều rau như thế này, nó sẽ bị sâu ruột mất.

Và chàng vừa nói, vừa ngồi ngay xuống, giơ tay định vuốt ve con Ki-Ki. Ích sợ hãi, vội giữ lấy «cỏ rề» con chó, vừa bảo người lạ mặt rằng :

- Ông phải coi chừng mới được..... Con Ki-ki dữ lắm đấy.

Nhưng thiếu-niên vẫn ung dung mỉm cười mà bảo :

Em không ngại, ta từ xưa đến nay, chưa bị con vật nào cắn bao giờ....

Và quả nhiên, chàng mạnh bạo vuốt vào lưng con Ki-Ki, vừa tắc lưỡi nho nhỏ gọi nó. Con chó như cũng ngạc-nhiên, muốn gầm gừ, nhưng sau lại vẫy đuôi mừng ngay.

Thiếu-niên hơi ấn mạnh vào lưng con chó, rồi bảo nhẹ nhàng :

- Nằm xuống, Ki-Ki !

Con chó ngoan ngoãn nghe theo, và để cho thiếu niên tự do sờ bên cạnh sườn, rồi nắn xuống bụng. Thiếu-niên lắc đầu, bảo :

- Giống chó này, em nuôi thế này ít lâu nữa thì chết mất thôi.... Đây em xem, bụng nó bị đầy, lúc nào cũng trương to đây này.

Thấy nói con Ki-Ki sắp chết, Ích sợ hãi hỏi :

- Vậy cháu phải nuôi nó thế nào, hử ông ? Ông làm ơn dạy cháu với, chú con chó này mà chết thì cháu buồn khổ lắm.

Thiếu-niên liếc nhìn Ích, vui vẻ bảo :

- Em chớ vội sợ, ta nói thế thôi, chứ giống chó này được săn sóc trong ít lâu đúng phương pháp thì sẽ chống lớn, khỏe như thôi ngay. Có một điều em nên nhớ, là cho giống chó Thụy-Điền ăn, thì chớ có bao giờ trộn nước canh, còn rau thì cho ăn rất ít, mỗi tháng chỉ cho ăn được vài lần thôi. Nếu không, chó sẽ bị sâu ruột, trước còn gây dần và to bụng, sau thì chết.

Ích sờ mả bụng con chó Ki-Ki, rồi lo lắng hỏi :

- Nhưng bây giờ bụng nó đã to rồi, làm thế nào cho nó nhỏ đi, ông bảo cháu với !

Thiếu niên sẽ vuốt má Ích, rồi gật đầu :

- Cũng không khó gì lắm. Em chỉ việc cho nó uống vài liều thuốc tây là đủ rồi. Để rồi chốc nữa, ta biên cho em tên thứ thuốc ấy, em đi mua về cho uống, sẽ thấy kiến-hiệu trong một vài ngày.

Bỗng thiếu-niên lại hỏi Ích :

- Nhưng gánh xiếc sao mãi chưa diễn, hử em ?

Ích buồn rầu, trả lời :

- Chưa ông ạ, vì ba cháu còn ốm.

Thiếu-niên liếc nhìn tờ yết-thị lớn dán trên mấy chiếc xe ngựa, nhiều bị mưa nắng đã rách bần, rồi hỏi rằng :

- Xem tờ yết-thị kia thì kỳ diễn mới nhất của gánh xiếc Lạc-Long đã cách đây 15 hôm, ở Nam định rồi... Vậy gánh không ghé qua Phủ-Lý diễn à ?

Ích lắc đầu :

- Thừa ông, trước me cháu định cho dừng lại Phủ-Lý để diễn, song về sau thấy ba cháu lên cơn sốt nặng, nên không dám ở lại nữa, phải lên ngay Hà-nội, vì nếu bệnh tăng còn có sẵn thầy, sẵn thuốc.

Chàng thiếu-niên lại hỏi :

- Nhưng thầy em ốm bệnh gì mà đến non hai tuần lễ vẫn chưa khỏi ? Không mời đốc-tờ à ?

Ích buồn rầu trả lời :

- Ba cháu, hôm cuối cùng diễn ở Nam định, đánh đu bị ngã gãy chân, phải vào nhà thương băng bó. Vì thế mà gánh xiếc phải lưu lại Nam định mấy ngày để chờ... Lúc trước, mẹ cháu tưởng rằng bị thương xoàng, chừng dăm ba ngày sẽ khỏi, không ngờ vết thương mãi không lành, lại thêm thỉnh thoảng lên cơn sốt.

Ngừng lại một lát, Ích lại thở dài mà tiếp :

- Hình như cháu thấy thầy thuốc bảo không biết chừng lúc khỏi rồi, ba cháu cũng phải giải-ngệ, không thể diễn trò được nữa.

Thiếu-niên liếc nhìn mấy chiếc xe ngựa đơm vể điêu tàn mà nói rằng :

- Thế tất cả những tài tử gánh xiếc đâu cả rồi, hay chỉ có mấy người nhà thế này thôi ?

Ích lắc đầu :

- Không, nguyên trước thì còn thêm hai người nữa, một người chuyên môn đi xe đạp, một người chuyên ném dao. Nhưng từ hôm ba cháu bị thương, gánh xiếc phải nghỉ diễn thì mẹ cháu tính toán tiền lương trả cho hai anh ấy đi tìm việc nơi khác rồi... Vả lại nguyên gánh xiếc đều do người nhà diễn trò lấy cả : mẹ cháu thì nhảy ngựa, cháu và Liễu, em gái cháu, thì nhào lộn, anh Bốn thì hề-giễu, còn hầu hết các trò chính đều do ba cháu diễn cả.

Ngừng lại một lát, Ích lại tiếp :

- Chính vì thế mà lúc ba cháu bị thương, nằm liệt giường, từ việc dựng rạp cũng không có ai trông nom bảo ban, mà tới đến, không có ba cháu diễn những trò nguy hiểm thì còn ai buồn vào xem nữa. Hình như ba cháu đã bàn với mẹ cháu rằng cứ như thế này, vài ba ngày nữa thì nhà cháu phải đến bán hết tất cả xe, ngựa cùng các đồ đạc đi mất thôi !

Chàng thiếu niên có vẻ nghĩ ngợi, dây lát, bảo Ích rằng :

- Ta muốn gặp ba em lắm, vậy em hãy dẫn ta đến nói chuyện với người...

Ích hơi lộ vẻ ngạc nhiên, liếc nhìn thiếu-niên, nhưng có lẽ thấy chàng gương mặt hiền hậu, dịu dàng, nên yên lòng, gật đầu :

- Vâng, xin mời ông đi theo cháu.

Nhưng khi Ích dẫn chàng đến gần chiếc xe cãm nhôm thì thằng bé lại ngần ngại, bảo chàng rằng :

- Ông hãy đợi, cháu vào báo trước với ba cháu đã thì hơn... À, mà cháu sẽ nói với ba cháu rằng ông là ai... ?

Chàng thiếu-niên, sau giây phút lưỡng-lự, mỉm cười mà bảo :

- Ba cháu chưa quen biết ta bao giờ, nên dù có nói tên cũng vô-ích. Mặc dầu, em cứ vào nói với ba em rằng có ông Hai muốn gặp.

Và một lát sau, Hai đã ngồi bên chiếc giường vải, óo nệm cỏ, trong gian buồng chật hẹp, tức là trong chiếc xe cãm nhôm kia. Chàng tò mò liếc nhìn quanh. Người ta thường nói dân chài-lưới, sống trên sông nước, tất cả nhà cửa chỉ có một con thuyền, vậy mà cũng khéo léo xếp đặt đủ mọi thứ, chẳng khác gì một căn nhà xinh xắn

vậy. Thì ở đây, chỉ độc có một gian xe ô-tô vận tải mà ba Ích cũng thu gọn đủ mọi thứ cần thiết ở trong nhà. Đây là chỗ kê hai chiếc giường, lập thành buồng ngủ. Đây là một tấm ván bắt bản lề liền với vách xe, mỗi khi bỏ xuống sẽ thành một cái bàn viết đơn-sơ, hay là... «buồng làm việc» thì cũng thế.

Chung quanh xe, Hai thấy dán đầy chật những tấm giấy in quảng-cáo khi gánh xiếc Lạc-Long qua tỉnh này, tỉnh khác, cùng những bức ảnh chụp khi các tài tử gánh xiếc đương làm trò. Cứ nhìn những tờ giấy và những bức ảnh đó, Hai cũng nhận thấy rõ ràng gánh xiếc này đã phải trải qua nhiều thời kỳ «lên voi xuống chó» bất thường...

Hơi thở nhè nhẹ, ba Ích nhọc mệt nói với Hai rằng :

- Xin ông tha lỗi cho, tôi vì bị thương nơi chân, không thể ngồi dậy hầu chuyện ông được...

Hai vội vàng từ tạ :

- Xin ông chớ nói như vậy. Chính tôi đường đột đến quấy nhiễu ông giữa lúc ông đương nhọc mệt mới là mang tội... Nhưng mong ông hiểu lòng cho tôi, xưa nay vẫn hâm-mộ những tài tử các gánh xiếc...

Sau khi hỏi cặn kẽ về vết thương của ba Ích, Hai tiếp :

- Nếu ông tha cho tôi cái lỗi vô cớ mà tò-mò thì tôi mạo muội hỏi ông rằng sau đây, ông định thế nào ?

Ba Ích lắc đầu :

- Tôi chưa biết định thế nào cả. Được ông có lòng thương, hỏi đến, chúng tôi cảm-kích muôn phần, đâu có dám cho đó là một lỗi...

Ngừng lại một lát, ba Ích lại tiếp :

- Kể ra thì một hai ngày nữa, nếu tôi thấy vết thương vẫn đau đớn thì đành đến phải gọi người bán hết tất cả vải rạp, xúc vật, ô-tô, xe ngựa, được bao nhiêu thì thu xếp về cả nhà quê chúng tôi ở bên Bắc... Sau đó, rau cháo nuôi nhau lần hồi, nhiều no ít đủ, chứ cũng chẳng còn có phương kế nào nữa.

Hai cỏ vẻ nghĩ-ngợi, rồi hát hàm về phía Liễu và Ích mà hỏi rằng :

- Thế nhưng còn hai trẻ, chúng không được học hành gì nữa hay sao ?

Ba Ích không nói gì, chỉ thở dài... Sau đó, hai người nói chuyện với nhau lâu lắm. Bên giường bệnh, chẳng mấy lúc mà câu chuyện thành ra thân-mật, nhất là về

nghề xiếc, xem chùng Hai cũng hiểu biết lắm. Bỗng Hai hỏi :

- Tôi có quen một người bạn, tên là Trần Khải. Hắn đánh đu bay khá lắm, ông có nghe nói bao giờ không ?

Ba Ích gật đầu, hai mắt bỗng thêm hoạt động, và nắm tay khách, nói rằng :

- Trần Khải, vậy ra ông quen Trần Khải ư ? Chính tôi thì chưa gặp được ông Trần lần nào, và chưa hề được hân hạnh xem ông diễn trò ở đâu, nhưng danh tiếng lẫy lừng của Trần Khải thì hết thảy «con nhà xiếc», ai mà không biết...

Ngừng lại một lát, ba Ích lại chép miệng, tiếp :

- Không được xem ông Trần biểu-diễn tài nghệ, tôi bấy lâu vẫn lấy làm tiếc mãi. Vì thực thế, nghề làm xiếc ở xứ ta, trong thời kỳ phôi-thai, đã có được mấy ai như ông Trần. Kể ra thì có thể nói rằng ông là người Việt-Nam độc-nhất theo nghề xiếc, giúp việc cho một gánh ngoại-quốc mà toàn đi biểu diễn ở xứ ngoài cả... Tuy tôi chưa được xem ông trở tài, nhưng cứ đọc ở các báo nước ngoài ca tụng tài làm xiếc của ông thì tự nhiên cũng lấy làm vinh-dự lây rồi.. .

Hai gật đầu, rồi lại hỏi :

- Nhưng gần đây, ông có được biết cận-trạng Trần-Khải ra sao không ?

Ba Ích lắc đầu :

- Tôi cũng không rõ nữa, nhưng theo lời một tài tử chiếu bóng người Trung-Hoa thuật lại cho tôi nghe vào khoảng trước đây sáu bảy tháng thì Trần Khải, sau lần biểu diễn nghệ thuật ở Thượng Hải, trong gánh Hamstons Circus, thì vì một chuyện tình đau đớn gì đó, đã giải nghệ rồi. Tiếp đấy, người ta không được rõ tin-tức gì về Trần Khải nữa...

Hai gật đầu :

- Người ta nói đúng đó. Trần-Khải sau khi giải-nghệ, đi du-lịch qua mấy xứ, hiện đã trở về nước nhà. Cách đây chừng tuần lễ, tôi đã được gặp hấn... Hay là để bây giờ tôi tìm hấn, nói rõ tình cảnh ông cho hấn nghe, và luôn thể nhờ hấn diễn giúp ông một vài buổi, chắc là số khán-giả đến xem, đông không phải ít...

Ba Ích gật đầu, quả quyết :

- Điều ấy thì không nghi ngờ gì nữa rồi. Vì tôi chắc một khi quảng cáo nói có Trần Khải biểu-diễn lần đầu tiên ở nước nhà sau khi đem chuông đi đánh nước người, thì hết thấy Hà nội sẽ đến xem, không còn thừa một

chỗ...

Lộ vẻ lo-ngại, ba Ích lại nói :

- Nhưng ông Trần Khải là một bậc danh tiếng lẫy-lừng, đời nào, dù có tiền trả ông hàng ngàn một tháng, ông cũng chẳng thèm trở tài nghệ trong một gánh xiếc lúi sùi như gánh Lạc-Long này !

Hai lắc đầu, trả lời :

- Không, tôi biết tính Trần Khải lắm. Tiền bạc và danh vọng bây giờ đối với hấn còn có nghĩa lý gì nữa đâu ! Thực vậy, có tiền vạn, bảo hấn đem phô tài nghệ bây giờ cũng không hy vọng được hấn ưng thuận. Nhưng biết đâu, đối với một người bạn cùng nghề đương khôn quần trong cảnh không may thì hấn lại chẳng sẵn lòng giúp đỡ không lấy một đồng.

Rồi Hai đứng lên, tiếp ;

- Nhưng thuận hay không thì cũng còn tùy ở Khải. Tôi chỉ là một người đến bàn việc này với hấn mà thôi... Bây giờ thì xin phép ông tôi cáo từ... Có tin tức thế nào, tôi sẽ đến báo ngay cho ông biết.

Trước khi chào tiễn khách ra, ba Ích còn nói :

- Một điều này nữa, chúng ta cũng nên nghĩ đến, là dù ông Trần có sẵn lòng giúp chẳng nữa thì sau khi giải nghệ, sao những tập luyện, e rằng ông không thể còn làm trò được nữa. Điều này, ông hẳn rõ : nghề xiếc chẳng giống như các nghề khác, cần phải luyện-tập luôn luôn mới được.

Hai lắc đầu :

- Điều ấy thì ông không lo, vì cứ chỗ tôi biết, Trần-Khải tuy giải nghệ, nhưng vẫn tập luyện đều hàng ngày, cốt để giữ nguyên vẹn sức khỏe....

Và trước khi từ biệt, Hai còn tiếp :

- Dù sao đi nữa tôi cũng cứ hỏi Trần Khải, xem hẳn bảo sao, vì trước tình-thế hiện-thời, chỉ còn độc một cách nhờ Trần Khải diễn giúp mấy tối ông mới có thể thu đủ một số tiền, nhờ những tay giải phẫu chuyên-môn săn sóc chỗ vết thương, và sau một thời kỳ khá lâu tĩnh dưỡng, mới lại có thể còn theo nghề xiếc được.

Sau đó vài hôm, giữa một buổi cơn sốt của ba Ích đương lên trầm trọng thì Hai đến báo cho biết cái tin mừng : Trần Khải đã vui lòng nhận lời diễn giúp. Và cũng ngay từ hôm ấy, khắp các ngã đường Hà-nội, đều có dẫn la-liệt những tờ quảng cáo lớn, với những câu

giới thiệu rất to «*Trần-Khai, tay đu quốc-tế, nguyên tài-tử của nhiều gánh xiếc lớn Âu Mỹ sẽ diễn lần đầu tiên trên đất Việt Nam, và chỉ trong hai hôm thôi, tại rạp xiếc Lạc Long, bãi Hàng Da...*»

Giữa lúc dư luận dân Hà-Thành đang sôi nổi với cái tin này thì Hai đã giúp Bốn cùng mẹ Ích, đốc-xuất bọn phu dựng rạp, chỉ trong có một buổi là đâu đã vào đầy cả.

Rồi tới đêm diễn, đèn thấp sáng trưng, trước chỗ bán vé, người chen chân không lọt. Vì số người mua vé đông quá nên mẹ Liễu và Ích trả lại tiền thừa và xé vé không kịp nữa. Từ buổi chiều, Bốn đã sửa-soạn cho Liễu và Ích hai bộ quần áo mới. Còn mình cũng chải chuốt, tô điểm một bộ mặt thực hề, vì theo lời Bốn, trong buổi «tay đu quốc tế Trần-Khai» đến trở tài, nhân-viên trong gánh Lạc-Long cũng phải cố làm cho khỏi hèn kém quá.

Hai đã bảo đặt ba Ích và Liễu vào một chiếc ghế vải và kê ngay chỗ diễn trò, như vậy, tuy phải nằm liệt vị, ba Ích vẫn có thể xem diễn được. Ba Ích thấy khán giả đông quá, ngồi chật hết tất cả mấy hàng ghế thì sung sướng vô cùng, nhưng chẳng khỏi lo-lắng, luôn luôn hỏi :

- Ông Hai, đến bao giờ thì ông Trần mới lại ?

Hai trả lời :

- Khải hẹn hễ đúng giờ diễn thì tới, vậy chắc cũng sắp đến đây bây giờ !

Nhưng khôn thay, giờ diễn đã đến và đã qua đi mất 10 phút. Bọn khán giả đợi lâu quá, vỗ tay, giậm ghế rầm rầm và hô gào lớn :

- Sao lâu thế ? Bao giờ mới diễn ? Trần Khải đâu ?

Bao nhiêu nỗi vui mừng vừa đây của ba Ích đều biến hết, chỉ còn lại toàn nỗi lo sợ mà thôi. Xám mặt, ba Ích hỏi Hai :

- Chết chưa, làm thế nào bây giờ, chứ bọn người xem kia đông thế, tức giận lên thì không những đòi tiền lại, còn phá-phách tan-nát cả nữa !

Hai đành bảo :

- Thôi, đề tôi đành ra nói với khán giả một vài lời vậy.

Và Hai bước ra thực. Chàng cúi chào mọi người, rồi lớn tiếng nói :

- Thưa liệt-quý, Trần Khải hôm nay vì có việc trở

ngại bất thành hình nên không thể đến biểu diễn hầu liệt quý được, xin liệt quý vui lòng,

Nhưng mọi người đã gào thét :

- Không được ! Trả tiền lại đi ! Đánh lừa à ?

Nhưng Hai đã điềm nhiên giơ tay ra hiệu bảo mọi người hãy im lặng, rồi nói tiếp :

- Tuy không có Trần Khải đến, nhưng tôi dù tài hèn sức mọn, cũng đánh bạo mà gắng gượng biểu diễn thay chàng.

Rồi chàng thiếu niên lập tức cởi bỏ áo ngoài ra. Chiếc áo sơ-mi hơi rộng đã cho mọi người biết thân hình Hai chẳng lấy gì làm to béo. Nhưng Hai lúc này đã lúng túng trèo lên chiếc thang dây, loay hoay mấy lần suýt ngã. Mọi người tuy đương trong cơn tức giận, thấy thế cũng không thể nhịn cười được. Có kẻ kêu :

- Thôi, khỉ ơi, xuống đi !

Một người khác gào :

- Không biết nghề thì lên làm gì, chết toi mạng bây giờ !

Nhưng Hai đã bám được vào chiếc đu. Sau một lúc cố gắng nặng nhọc, anh chàng cũng đã đứng vững được lên thanh sắt tròn nhỏ. Rồi vèo một cái, giữa lúc không ai ngờ tới, chàng đã đưa tít đu lên và nhanh nhẹ uốn mình... Dụi mắt, nhiều người lúc đó mới nhận thấy hai cánh tay chàng thiếu niên, tuy tròn nhỏ mà cứng như sắt, mềm như thép... Và ba Ích là người đầu tiên kêu :

- Trần Khải !...

Tiếp đó, như bàng hoàng trong cơn mê chột tỉnh, mọi người cũng cùng reo to, hoan hô rầm rĩ :

- Trần Khải ! Bravo ! Trần Khải !....

Đứng trên đu, Trần Khải - phải, chính đó là tay đu quốc tế - mỉm cười giơ tay chào mọi người, rồi luôn đó, nhào lộn nhiều kiểu tài tình và nguy-hiểm đến gợn người...

Một lát sau, Trần-Khải đã nhảy xuống dưới đất, tới chỗ ba Ích nằm mà mỉm cười, hỏi :

- Ông xem thế nào ? Gân cốt tôi tuy có kém tập, nhưng chưa đến nỗi nào, ông nhỉ ?

Mọi người bên ngoài vẫn hoan hô, không để ý gì đến Liễu và Ích đang trở tài nhẩy lộn, cũng như lạnh nhạt

đối với trò hề, giễu của Bốn trong vai một nhà thiện xạ đại ngôn, tuyên bố vừa mới đi săn sư tử ở trên miền rừng... Lạng-son về...

Chợt nảy ra một ý-kiến, Trần Khải đột nhiên vén cao chiếc màn che chỗ ghế vải ba Ích nằm, rồi chỉ tay, lớn tiếng nói với mọi người rằng :

- Trần-Khải đáng lẽ thì giải-nghệ rồi... Đã bao lâu nay, Khải thề không mó đến dây đu trước mặt khán quan nữa. Nhưng hôm nay, vì muốn giúp người bạn đồng nghiệp gặp tai nạn, Khải đành phải trái với lời thề trước. Trần Khải sẽ chỉ diễn có một đêm mai nữa thôi và chắc chắn đêm đó sẽ là đêm phô diễn tài-nghệ cuối cùng trong đời Trần- Khải. Cho đến trọn đời, Trần-Khải quyết sẽ không ra biểu diễn bao giờ nữa. Nhân đây, Khải muốn yêu cầu liệt vị khán-quan hãy rộng tình giúp đỡ một người đồng nghệ của Trần Khải bị nạn gãy tay giữa lúc diễn trò, như vậy tức là giúp một người cha có thể rồi đây còn làm việc được để nuôi-nấng, dạy-dỗ hai con.

Rồi, tay cầm mũ, tay kéo Liễu và Ích, Trần Khải đi len vào các dãy ghế để quyên tiền. Thôi thì không biết bao nhiêu là hào, giấy lớn, giấy con, cùng giấy năm đồng, hai chục, bỏ vào trong mũ nữa, đến nỗi đầy quá, hai ba lần, Khải phải đổ bớt, cất đi...

Người xem đã về hết, me Liễu đếm tiền, tất cả tiền vé, tiền quyên, được non ba ngàn đồng. Ấy là chưa kể tối mai, có lẽ còn thu được nhiều hơn thế nữa.

Ba Ích cảm-động quá, không nói gì được để cảm ơn, chỉ nắm chặt lấy tay Trần Khải.

Còn chàng thiếu niên hào hiệp của chúng ta - tay đu quốc tế, như trong chương trình đã giới thiệu - cũng thấy trong lòng xúc động vô cùng, kéo Ích và Liễu đứng sát vào cạnh mình và xoa đầu cả hai trẻ, giữa lúc chúng sung-sướng quá, giọt lệ mừng chảy chan hòa trên má...